

STRAATNAMEN INDISCHE BUURT
**INSULINDE
WEG**

**OOST
CAST**

INSULINDE

Nederland telt ruim negentig Indische Buurten. In bijna elke grote gemeente is wel een Java- of Sumatrastraat te vinden die ons koloniale verleden letterlijk op de kaart zet. De Indische Buurt ontstond begin 20e eeuw. Indonesië was toen nog bezet door Nederland, dat het grote eilandenrijk de koloniale naam Nederlands-Indië gaf. Nederland wilde van de archipel één aaneengesloten koloniaal rijk maken, van het noordwestelijkste puntje van Sumatra tot de meest zuidoostelijke stad van Papua.

EEN EILANDENRIJK IN OOST

De Indische Buurt werd in het begin van de 20e eeuw aangelegd in Amsterdam om te voorzien in de behoefte aan nieuwe woonwijken. In 1900 besloot het Amsterdamse gemeentebestuur unaniem om de straten in deze buurt te vernoemen naar eilanden en gebieden van voormalig Nederlands-Indië, het huidige Indonesië. Dat juist een buurt in Amsterdam Oost deze naam kreeg was niet onlogisch, gezien in het Oostelijk Havengebied de grote stoomvaartmaatschappijen aanmerden die voornamelijk naar de kolonie voeren.

In de negentiende eeuw trok een 'golf van nationalisme' door Europa. Veel Europese landen creëerden een nationaal zelfbeeld waarin een rol was weggelegd voor 'helden' en 'roemrijke gebeurtenissen' uit hun verleden. Voor Nederland waren de koloniën een voornaam onderdeel van het zelfbeeld; die toonden immers de macht en het belang van het land op internationaal niveau. De koloniën werden verheerlijkt, en de zogeheten 'glorieuze' overwinningen van het Nederlandse leger op Lombok, Aceh en Bali van begin twintigste eeuw wakkerden deze gevoelens nog meer aan. Dit sentiment vind je terug in de straatnamen van de Indische Buurt. Zo ook in de naam 'Insulinde'.

Zo raakte de naam Insulinde verbonden met een romantisch beeld van de kolonie, terwijl het onderdrukkende, gewelddadige karakter van de bezetting onzichtbaar bleef.

OORSPRONG INSULINDE

Het woord 'Insulinder' werd voor het eerst gebruikt door de Nederlandse schrijver Multatuli in zijn roman *Max Havelaar* uit 1860. Het beroemde boek dat ook wel bekend staat om de kritiek op misstanden in de kolonie. Multatuli had echter geen bezwaar tegen het kolonialisme op zich. In het boek beschrijft hij de kolonie Nederlands-Indië als een 'prachtig' en 'mysterieus' land, dat hij Insulinde noemt. Die benaming is afgeleid van het Latijnse *insulae Indicae*, wat 'Indische eilanden' betekent. Multatuli gebruikte 'Insulinde' om op een poëtische manier te verwijzen naar de archipel met de duizenden eilanden met vele culturen en talen. In de loop der jaren werd Insulinde steeds meer gebruikt als een soort koosnaam. Zo raakte de naam Insulinde verbonden met een romantisch beeld van de kolonie, terwijl het onderdrukkende, gewelddadige karakter van de bezetting onzichtbaar bleef.

'Het lijkt bijna op een sprookje als men vertelt over Insulinde.'

Beluister hier het verhaal van kunstenaar Gigi van Grevenbroek achter het werk (z.o.z.) HET SPROOKJE.

Scan voor de digitale wandelkaart.

NIEUW-GUINEA

Opvallend is dat in de Amsterdamse Indische Buurt een straat die verwijst naar Papua ontbreekt. Papua is het westelijk deel van Nieuw-Guinea. Een eiland in de Grote Oceaan in het werelddeel Oceanië.

Het eiland is verdeeld tussen twee landen. Het westelijke deel behoort officieel tot Indonesië. Veel mensen streven in Papua echter nog naar vrijheid en onafhankelijkheid. Het oostelijke deel (afgesneden van de kaart) van het eiland is het onafhankelijke land Papua-Nieuw-Guinea.

Na Groenland is Nieuw-Guinea het grootste eiland ter wereld en kent een bijzondere vogelsoort: de Cenderawasih, ook bekend als paradijsvogel.

De Cenderawasih wordt vaak 'de vogel van het paradijs' genoemd, altijd in de lucht, nooit op de grond.

Deze vogels raken zelden de grond aan en geven de voorkeur aan vliegen of zitten op een tak. Als ze toch op de grond landen, wordt gezegd dat hun dood nabij is. Daarom wordt Cenderawasih vaak 'de vogel van het paradijs' genoemd, altijd in de lucht, nooit op de grond.

INDISCHE BUURT

Javastraat, Ambonplein, Sumatra-plantsoen. Het is een greep uit namen van straten in de Indische Buurt in Amsterdam Oost. Maar wist je dat het verwijst naar een eilandenrijk dat ongeveer 46 keer zo groot is als Nederland? OOSTCAST nodigt je uit om meer te leren over de onderbelichte verhalen die schuilen achter de straatnamen.

De straatnamen in deze buurt werden begin 20^e eeuw gegeven. Indonesië was toen nog bezet door Nederland, dat het grote eilandenrijk de koloniale naam Nederlands-Indië had gegeven. Veel straatnamen genoemd naar de eilanden bevatten nog de koloniale naamgeving. Zo heet het eiland Celebes eigenlijk Sulawesi, en heet de hoofdstad van Indonesië nu niet meer Batavia maar Jakarta.

WANDELROUTE EN PODCAST

OOSTCAST bestaat uit een wandelroute, een podcast en artistieke reflecties over straatnamen en plekken in Amsterdam Oost. Centraal staan de koloniale geschiedenis en verhalen van toen en nu.

Wandel langs de 10 informatieborden en scan de QR-code stickers op straat (onderstreepte straatnamen op de routekaart) en hoor meer verhalen achter de straatnamen. De wandeling is 3,5 km lang. De wandeling start bij de Insulindeweg en eindigt bij het Javaplein, maar je kunt het ook andersom bewandelen.

SCAN HIER voor de podcast